

Το αεροπλάνο προσγειώθηκε στο αεροδρόμιο του Ελληνικού στις 2 τα ξημερώματα της Τετάρτης, 24 Ιουλίου του 1974. Μέσα στην άγρια νύχτα, ο Κωνσταντίνος Καραμανλής, ο άνθρωπος που έλειπε έντεκα χρόνια από την πατρίδα του, ξεπρόβαλε από το άνοιγμα κι έμεινε άφωνος στο κεφαλόσκαλο. Χιλιάδες άνθρωποι τον περίμεναν. Χιλιάδες άλλοι έρχονταν να προστεθούν. Κατάφερε να πει δυο λόγια, που κανένας δεν άκουσε. Μετά, ανέβηκε στην Αθήνα. Στις 4.15 το πρωί, ορκιζόταν πρωθυπουργός μπροστά στον «πρόεδρο της Δημοκρατίας» στρατηγό Φαίδωνα Γκιζίκη. Δώδεκα ώρες αργότερα, στις 4.15 το απόγευμα, ορκιζόταν το πρώτο κλιμάκιο της κυβέρνησης εθνικής ενότητας. Η Ελλάδα επέστρεφε στη δημοκρατική ομαλότητα.

Δεκαπέντε ημέρες αργότερα, ο άνθρωπος που είχε δώσει το ΟΚ να κινηθούν τα νήματα των ανδρικών, ο πρόεδρος των ΗΠΑ Ρίτσαρντ Νίξον, διαπίστωνε πως και ο ίδιος δεν ήταν παρά ένα ακόμη πιόνι. Στις 8 Αυγούστου, αναγκαζόταν να υποβάλει την παραίτησή του από το προεδρικό αξίωμα για να μην κάτσει στο σκαμνί, κατηγορούμενος για το σκάνδαλο Γουστεργκέιτ. Την επομένη, ξεκινούσαν στη Γενεύη οι απαραίτητες σ' αυτές τις περιπτώσεις «ειρηνευτικές συνομιλίες» με επίκεντρο το κυπριακό. Ο κύκλος έδειχνε να είχε κλείσει.

Οι αναφορές για κινήσεις τουρκικών στρατευμάτων άρχισαν να πληθαίνουν από τις αρχές του Ιουνίου. Πληροφορίες ανέβαζαν σε 40.000 τους στρατιώτες που συγκεντρώνονταν στην Αλεξανδρέττα και στη Μερσίνα, στα τουρκικά παράλια απέναντι από την Κυρήνεια. Ταυτόχρονα, στρατιωτικοί της χούντας του Ιωαννίδη και στελέχη της αντιμακαριακής οργάνωσης ΕΟΚΑ Β' μετείχαν σε συσκέψεις στην Αθήνα και στην Κύπρο. Από τις 2 Ιουλίου, οι συσκέψεις πλήθαιναν.

Στις 8.35 το πρωί της Δευτέρας 15 Ιουλίου του 1974, ένα τηλεγράφημα έφτασε από την Κύπρο και προωθήθηκε στο γραφείο του αποκαλούμενου «αόρατου δικτάτορα», Δημήτριου Ιωαννίδη. Έγραφε: «Αλέξανδρος εισήχθη εις νοσοκομείον». Το πραξικόπημα στην Κύπρο είχε ξεκινήσει. Ενώ τα κρατικά μέσα μαζικής ενημέρωσης έμεναν βουβά, οι φήμες οργίαζαν. Λίγο αργότερα, στις φήμες ήρθε να προστεθεί και η πληροφορία πως ο πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας αρχιεπίσκοπος Μακάριος είχε σκοτωθεί. Στην ΕΣΑ και στο Πεντάγωνο άνοιξαν σαμπάνιες. Όμως, καμιά επίσημη ανακοίνωση δεν μεταδιδόταν ακόμα. Στις 3 το μεσημέρι, ο Ιωαννίδης μάθαινε πως η αρχιεπισκοπή έπεσε στα χέρια των πραξικοπηματιών αλλά ο Μακάριος είχε διαφύγει και ήταν ακόμη ζωντανός. Οι

πραξικοπηματίες είχαν προτείνει κι ο Νίκος Σαμψών είχε αποδεχτεί να γίνει πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας. Όλοι οι άλλοι υποψήφιοι αρνήθηκαν.

Το απόγευμα, οι πραξικοπηματίες έμαθαν πως ο Μακάριος κρυβόταν στη μονή Κύκκου κι έστειλαν εκεί δυνάμεις να τον σκοτώσουν. Όμως, ο Μακάριος βρισκόταν στην Πάφο. Και η Πάφος, όπως και η Λεμεσός, αντιστεκόταν ακόμα. Στις 8.30 το βράδυ, ο Νίκος Σαμψών απηύθυνε διάγγελμα: Ο στρατός του εμπιστεύτηκε την προεδρία. Στις 11 τη νύχτα, όσοι είχαν ανοιχτό ραδιόφωνο κι έπιαναν την Πάφο, άκουσαν μια γνώριμη φωνή:

«Ελληνικό Κυπριακό Λαέ. Γνώριμη είναι η φωνή που ακούεις. Γνωρίζεις ποιος ομιλεί. Είμαι ο Μακάριος. Είμαι εκείνος που συ εξέλεξες για να είναι ηγέτης σου. Δεν είμαι νεκρός, όπως η χούντα των Αθηνών και οι εδώ εκπρόσωποι της θα ήθελαν. Είμαι ζωντανός...».

Από το βρετανικό στρατόπεδο τεθωρακισμένων της ειρηνευτικής δύναμης όπου βρισκόταν, ο Μακάριος πήγε στη βάση Ακρωτηρίου. Από εκεί, πέταξε ως τη Μάλτα. Είχε ξεφύγει. Το πραξικόπημα εξελισσόταν. Ως το βράδυ, είχαν καταμετρηθεί 33 στρατιωτικοί νεκροί (οι 28 Κύπριοι) και 128 τραυματίες (οι 114 Κύπριοι). Ο αριθμός των θυμάτων από τον άμαχο πληθυσμό παραμένει αδιευκρίνιστος.

Η Τρίτη, 16 Ιουλίου του 1974, πέρασε στην Κύπρο με σφαγές αντιχουντικών. Στην Αθήνα, πλήθαιναν οι πληροφορίες για ασυνήθιστη ενεργητικότητα και κινήσεις των τουρκικών στρατευμάτων. Στην Άγκυρα, ο πρωθυπουργός της Τουρκίας, Μπουλέν Ετζεβίτ, δήλωνε:

«Δεν θα δεχτούμε τετελεσμένα γεγονότα στην Κύπρο».

Και ο υπουργός Πληροφοριών συμπλήρωνε:

«Η Τουρκία θα ζητήσει από την Αγγλία την από κοινού χρήση του δικαιώματος επέμβασης στην Κύπρο».

Στην Αθήνα, η χούντα ησύχαζε. Το πραξικόπημα στην Κύπρο έχει πετύχει κι ας ξέφυγε ο Μακάριος. Και οι Αμερικανοί διαβεβαίωναν ότι τίποτα δεν επρόκειτο να κάνουν οι Τούρκοι. Όλα ήταν ωραία.

Οι Τούρκοι, όμως, χρόνια ζητούσαν μια αφορμή για να εισβάλουν στην Κύπρο. Τώρα την είχαν με το πραξικόπημα και τον διορισμό του Νίκου Σαμψών. Κι ακόμα, είχαν τις αμερικανικές διαβεβαιώσεις ότι καμιά αντίσταση δε θα συναντούσαν.

Ήταν 3 τα ξημερώματα της Παρασκευής, 19 του Ιουλίου, όταν ο σταθμός της Κυρήνειας έπιασε ένα σήμα με οδηγίες προς τους Τουρκοκύπριους. Ειδοποιήθηκε ο πρεσβευτής των ΗΠΑ στην Κύπρο, Ρότζερ Ντέιβις. Απάντησε πως πρόκειται για επίδειξη δύναμης. Στις 9 το βράδυ, η Λευκωσία ειδοποίησε την Αθήνα:

«Στ' ανοιχτά της Κύπρου φάνηκαν τουρκικά αποβατικά».

Η Αθήνα απάντησε:

«Πρόκειται για άσκηση».

Άλλωστε, στην Αθήνα είχαν μια πολύ κοπιαστική μέρα. Ο Αμερικανός υφυπουργός Σίσκο πήγαινε κι ερχόταν κάνοντας το δρομολόγιο Αθήνα - Άγκυρα - Αθήνα και φρόντιζε να ηρεμεί να θερμόαιμους. Όφειλαν έμπρακτα να τον βοηθήσουν. Τη νύχτα, ο αρχηγός ΓΕΕΘΑ Γρηγόριος Μπονάνος ήταν κατηγορηματικός: Δεν έπρεπε να δοθούν αφορμές στους Τούρκους.

Πήγαν όλοι στα σπίτια τους. Ο Μπονάνος προτίμησε τις κατασκηνώσεις του Αγίου Ανδρέα. Η ζέστη ήταν αφόρητη στην Αθήνα.

Ήταν 4.30 το πρωί της 20ής Ιουλίου όταν ξύπνησαν τον Έλληνα πρεσβευτή στην Άγκυρα, Κοσμαδόπουλο, και άρχισαν του εξηγούν πως, με το πραξικόπημα, παραβιάστηκε η

συνταγματική τάξη στην Κύπρο, οπότε η Τουρκία, ως εγγυήτρια δύναμη, εξαναγκαζόταν να επέμβει. Το σχέδιο «Αττίλας» έχει ξεκινήσει.

Ο πρεσβευτής ξύπνησε τον πρωθυπουργό, Αδαμάντιο Ανδρουτσόπουλο, και τον ενημέρωσε. Ο Ανδρουτσόπουλος ξύπνησε τους άλλους κοιμώμενους. Έδωσαν όλοι ραντεβού στο Πεντάγωνο.

Με το πρώτο φως της αυγής, οι Τούρκοι εμφανίστηκαν στ' ανοικτά της βόρειας ακτής της Κύπρου. Καθώς ο στόλος τους έπλεε προς τις ακτές της Κυρήνειας, ο διοικητής του ναυτικού σταθμού υποπλοίαρχος Τσομάκης ζήτησε οδηγίες. Κανένας υπεύθυνος δεν βρισκόταν να τον καθοδηγήσει. Αποφάσισε να δράσει αυτόβουλα. Ο ίδιος και ο σημαιοφόρος Βερύκιος μπήκαν σε δυο τορπιλακάτους. Οι Τούρκοι είχαν αρχίσει να κανονιοβολούν και τα αεροπλάνα τους να βομβαρδίζουν. Οι δυο τορπιλάκατοι βγήκαν στ' ανοικτά να χτυπήσουν τον τουρκικό στόλο! Στις 5.05', δέχτηκαν επίθεση. Στις 5.15', η τορπιλάκατος του Βερύκιου βυθίστηκε. Σώθηκαν όλοι. Η τορπιλάκατος του Τσομάκη συνέχιζε ακάθεκτη την επίθεσή της, μόνη απέναντι σ' ολόκληρο τον τουρκικό στόλο, μέσα σε κόλαση φωτιάς. Έφτασε τα τουρκικά πλοία σε απόσταση δυο μιλίων κι ετοίμασε τις τορπίλες. Δέχτηκε καίριο πλήγμα και τινάχτηκε στον αέρα: Νεκροί εννέα. Μόνο ο ύπαρχος σώθηκε.

Ως τις 9 το πρωί, στην Κυρήνεια είχαν αποβιβαστεί 3.000 Τούρκοι. Στις 9, κηρύχθηκε στην Κύπρο η επιστράτευση. Στο Κιόνελλι της Κυρήνειας, κάποιο ελληνικό τμήμα ενεργούσε αυτόβουλα. Στριμώξε τους Τούρκους στα 500 μ. από τη θάλασσα. Διατάχθηκε να σταματήσει.

Στην Αθήνα, χούντα και «κυβέρνηση» κατάφεραν να συνέλθουν και να συγκαλέσουν σύσκεψη στο Πεντάγωνο. Κλήθηκαν να προσέλθουν και ο ευρισκόμενος στην Ελλάδα υφυπουργός Εξωτερικών, Τζόζεφ Σίσκο, μαζί με τον πρεσβευτή των ΗΠΑ στην Αθήνα, Χένρι Τάσκα. Τους ανακοινώθηκε ότι θα γίνει εισβολή στην Τουρκία και θα κηρυχτεί η ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα, αν οι Τούρκοι δεν σταματήσουν την απόβαση. Έδωσαν και προθεσμία δυο ωρών. Οι Αμερικανοί επίσημοι έφυγαν με την υπόσχεση ότι θα μεταφέρουν τις ελληνικές θέσεις.

Μόλις οι Αμερικανοί αποχώρησαν, ο αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων, Γρηγόριος Μπονάνος, και οι αρχηγοί Στρατού Α. Γαλατσάκος, Ναυτικού Αραπάκης και Αεροπορίας Παπανικολάου, καθώς και ο πρόεδρος της Δημοκρατίας στρατηγός Φαίδων Γκιζίκης το ξέκοψαν του

Ιωαννίδη:

«Αν κηρύξουμε πόλεμο στην Τουρκία, πάμε χαμένοι».

Από το Λονδίνο, το BBC έκανε ότι μπορούσε για να επιτείνει τη σύγχυση μεταδίδοντας ότι οι Τούρκοι κατέλαβαν την Κυρήνεια και το διεθνές αεροδρόμιο της Λευκωσίας. Η Κυρήνεια δεν είχε καταληφθεί ακόμα. Το αεροδρόμιο δεν κυριεύτηκε ποτέ. Οι πρωινές ειδήσεις των 7, από την κρατική ραδιοφωνία, αγνοούσαν την εισβολή. Το ίδιο και το κυπριακό ραδιόφωνο.

Στις 11, το κρατικό ραδιόφωνο της Αθήνας μετέδιδε ανακοίνωση για γενική επιστράτευση. Για τη χούντα, ήταν η αρχή του τέλους καθώς έπρεπε να αποκατασταθεί η ιεραρχία στο στράτευμα. Οι απόστρατοι που διώχτηκαν, επέστρεφαν. Ναι μεν βασίλευε το χάος αλλά οι συνταγματάρχες έπρεπε να υπακούουν στους ανωτέρους τους.

Στην Ελλάδα και στην Κύπρο, οι επιστρατεύσεις προχωρούσαν μέσα στο χάος και στις ατέλειωτες συζητήσεις. Τη νύχτα του Σαββάτου 20 Ιουλίου προς Κυριακή, δόθηκε το σύνθημα να εφαρμοστεί το σχέδιο «Αφροδίτη 3», που προέβλεπε την εξουδετέρωση τουρκοκυπριακών θυλάκων κι όχι την απόκρουση εισβολής. Φαίνεται όμως πως το σχέδιο ήταν γνωστό στους Τούρκους. Όταν οι ελληνοκυπριακές δυνάμεις βγήκαν στο όρος Πενταδάχτυλο το πρωί της Κυριακής, 21 του μήνα, τα τουρκικά αεροπλάνα τις θέρισαν. Και οι επίγειες δυνάμεις τους συνέχιζαν την προέλασή τους.

Στην Κύπρο, οι Τούρκοι προχωρούσαν. Την Κυριακή, 21 του μήνα, συνέχιζαν την προέλασή τους. Στον Πειραιά, δυο πλοία ετοιμάζονταν για την Κύπρο. Στο ένα, φορτώθηκαν 60 άρματα και ένα τάγμα πεζικού. Στο άλλο, επιβιβάστηκαν περίπου χίλιοι Ελληνοκύπριοι φοιτητές που ήθελαν να πάνε στο νησί να πολεμήσουν. Θα ξεκινούσαν Κυριακή βράδυ και χρειάζονταν 36 ώρες, ώσπου να φτάσουν.

Στις 5 το απόγευμα της Κυριακής, 36 ώρες μετά την έναρξη της εισβολής, άρχισε στο Πεντάγωνο σύσκεψη με τη συμμετοχή του πρωθυπουργού και του υπουργού Εξωτερικών της

χούντας, Αδαμάντιου Ανδρουτσόπουλου και Κωνσταντίνου Κυπραίου. Τη νύχτα, διατάχτηκαν αεροπόροι να πάνε στη Λευκωσία. Στην Αθήνα, η σύσκεψη τέλειωσε γύρω στις 11. Μέσα στη σύγχυση, κανένας δεν σκέφτηκε να ειδοποιήσει την Κύπρο για τα αεροπλάνα που κατευθύνονταν προς τα εκεί.

Τη νύχτα, διατάχτηκαν αεροπόροι να πάνε στη Λευκωσία. Στην Αθήνα, η σύσκεψη τέλειωσε γύρω στις 11. Μέσα στη σύγχυση, κανένας δεν σκέφτηκε να ειδοποιήσει την Κύπρο για τα αεροπλάνα που κατευθύνονταν προς τα εκεί.

Μια ώρα αργότερα, ο υφυπουργός Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών Τζόζεφ Σίσκο ανακάλυψε κάπου τον αρχηγό ΓΕΝ αντιναύαρχο Αραπάκη και, ως μεσολαβητής, του πρότεινε συμφωνία για κατάπαυση πυρός. Ο Αραπάκης δέχτηκε. Στην Αγκυρα, ο Ετζεβίτ ζήτησε να το σκεφτεί. Το κουβέντιασε με τους στρατιωτικούς και συμφώνησαν η εκεχειρία να ισχύσει μετά την κατάληψη της Κυρήνειας. Υπολόγισαν την κατάσταση και όρισαν το «Παύσατε πυρ» στις

4 το απόγευμα της Δευτέρας, 22 του Ιουλίου. Ξημέρωνε, όταν επήλθε η συμφωνία.

Στις 2.15 τη νύχτα, το πρώτο αεροπλάνο έφτασε στη Λευκωσία. Ανειδοποίητοι οι Ελληνοκύπριοι το κατέριψαν: 28 οι νεκροί, σώθηκε ένας. Τα επόμενα δύο αεροπλάνα κατάφεραν να προσγειωθούν τσακισμένα μέσα σε καταιγισμό πυρός και να ειδοποιήσουν τους υπερασπιστές του αεροδρομίου. Τα υπόλοιπα προσγειώθηκαν ομαλά.

Το πρωί της Δευτέρας, 22 του Ιουλίου, οι Τούρκοι έβγαλαν τανκς στην Κυρήνεια. Αλεξιπτωτιστές έπεσαν στο βόρειο τμήμα του νησιού. Νέα πλοία παρουσιάστηκαν στη θάλασσα της Κύπρου. Ογδόντα αεροπλάνα προσγειώθηκαν σε έναν αεροδιάδρομο, που πριν από την εισβολή είχαν επεκτείνει οι Τουρκοκύπριοι στη θέση Αγύρτα. Όλα αυτά, ενώ υποτίθεται ότι πλησίαζε η ώρα της κατάπαυσης του πυρός. Μέσα στην τρέλα, εμβρόντητος ο κόσμος όλος άκουγε στις 11 το πρωί τον διορισμένο από τους πραξικοπηματίες «πρόεδρο» Νίκος Σαμπών να κηρύσσει την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα!

Πλησίαζε 4 το απόγευμα της Δευτέρας, 22 Ιουλίου 1974, κι ο πρωθυπουργός της Τουρκίας Μπουλεν Ετζεβίτ λυσούσε. Είχε δώσει τον λόγο του στον Αμερικανό υφυπουργό Εξωτερικών Τζόζεφ Σίσκο ότι από εκείνη την ώρα θα ίσχυε η κατάπαυση του πυρός στην Κύπρο αλλά στο φρούριο της Κυρήνειας οι Έλληνες αντιστέκονταν ακόμα. Ο επικεφαλής των Τούρκων επιδρομέων ζητούσε από την Άγκυρα «ολιγόωρη ανοχή». Είχαν υπολογίσει να μπουν πρωί στην πόλη. Από τα ξημερώματα την βομβάρδιζαν από ξηρά και θάλασσα, πριν να εξαπολύσουν την τελική επίθεση. Οι εκεί εθνοφρουροί όμως τους χάλασαν τα σχέδια, καθώς συνέχιζαν να πολεμούν απεγνωσμένα. Κάμφθηκαν μετά το μεσημέρι. Οι Τούρκοι ξεχύθηκαν στους δρόμους σφάζοντας, καίγοντας, λεηλατώντας. Κύπριοι ακροβολιστές χτυπούσαν όπου μπορούσαν. Οι υπερασπιστές οχυρώθηκαν στο φρούριο. Η «τετάρτη απογευματινή» είχε παρέλθει προ πολλού και το φρούριο παρέμενε σε ελληνικά χέρια. Η διαταγή από την Άγκυρα ήρθε σαφής:

«Αγνοήστε την ανακωχή».

Οι ορδές συγκέντρωσαν τα πυρά τους στο φρούριο. Νύχτωνε, όταν το πήραν. Τώρα, μπορούσαν να τιμήσουν τη συμφωνία: «Παύσατε πυρ». Στην Ουάσινγκτον, ο υπουργός των Εξωτερικών των ΗΠΑ Χένρι Κίσινγκερ προανήγγειλε μεταπολίτευση στην Ελλάδα. Επήλθε την επομένη.

Στην Αθήνα, οι επιστρατευμένοι αλλά και χουντικοί αξιωματικοί πολιορκούσαν το Πεντάγωνο. Απαιτούσαν δράση και αποφάσεις. Πρότειναν να κληθούν πολιτικοί και να αναλάβουν. Ζήτησαν και πέτυχαν να γίνει μια πλατειά σύσκεψη. Κλήθηκαν και πολιτικοί.

Το απόγευμα, άρχισε να ισχύει η κατάπαυση του πυρός. Οι Τούρκοι την παραβίασαν, όπου οι αντικειμενικοί τους στόχοι δεν είχαν ολοκληρωθεί. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, ο Χένρι Κίσινγκερ προανήγγειλε πολιτική μεταβολή στην Ελλάδα. Οι φήμες οργίαζαν. Το ίδιο βράδυ, τα δυο πλοία που κατευθύνονταν στην Κύπρο, διατάχθηκαν να επιστρέψουν.

Ασυνήθιστη κίνηση σημειωνόταν στην Αθήνα και στην Κύπρο το πρωί της Τρίτης, 23 Ιουλίου. Ασυνήθιστη ήταν και η δραστηριότητα του πρεσβευτή των Ηνωμένων Πολιτειών στη Λευκωσία, Ρότζερ Ντέιβις. Στο τέλος των επαφών του Αμερικανού, ο διορισμένος Νίκος

Σαμψών είχε παραιτηθεί και προσωρινός πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας ορκιζόταν ο πρόεδρος της Βουλής, Γλαύκος Κληρίδης. Από το εξωτερικό, ο Μακάριος ενέκρινε τη μεταβολή ως «κωλυόμενος να αναλάβει».

Στην Αθήνα, τα γεγονότα έτρεχαν. Πρωί της Τρίτης και οι εκπρόσωποι του πολιτικού κόσμου κλήθηκαν σε σύσκεψη στο κτίριο της Βουλής. Η σύσκεψη κράτησε ως αργά. Ο Ευάγγελος Αβέρωφ πρότεινε να κληθεί ο Κωνσταντίνος Καραμανλής. Ο Γκιζίκης δέχτηκε και τηλεφώνησε ο ίδιος στο Παρίσι. Οι φήμες διέτρεχαν τη χώρα. Ο λαός βρισκόταν στο πόδι με τ' αφτιά κολλημένα στα ραδιόφωνα.

Το έκτακτο δελτίο ειδήσεων διέκοψε τη ροή του προγράμματος της τηλεόρασης στις 6 το απόγευμα της 23ης του Ιουλίου του 1974:

«Εν όψει των εξωτερικών περιστάσεων, υφ' ας τελεί η πατρίς, αι ένοπλαι δυνάμεις απεφάσισαν, όπως αναθέσουν την διακυβέρνησιν της χώρας εις πολιτικήν κυβέρνησιν».

Πριν καν τελειώσει η ανάγνωση της λιτής ανακοίνωσης, πανδαιμόνιο έπνιξε τα πάντα. Αναρίθμητος λαός ξεχύθηκε στους δρόμους, οι κόρνες των αυτοκινήτων έπαιρναν τ' αφτιά, γαλανόλευκες σημαίες κυμάτιζαν. Σαν από σύνθημα, όλοι συνέκλιναν στο Σύνταγμα με τα ραδιόφωνα στα χέρια. Μια τεράστια κι ασυγκράτητη ανθρωποθάλασσα κινιόταν πέρα δώθε κραυγάζοντας συνθήματα και τραγουδώντας. Και, ξαφνικά, σιωπή. Νέο έκτακτο δελτίο ειδήσεων ακουγόταν στα τρανζιστοράκια:

«Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής, που βρισκόταν στο Παρίσι από το 1963, επιστρέφει στην Ελλάδα».

Στο Παρίσι, ο πρόεδρος της Γαλλικής Δημοκρατίας Βαλερί Ζισκάρ ντ' Εστέν διέθεσε το προσωπικό του αεροπλάνο για να μετακινηθεί ο Κωνσταντίνος Καραμανλής. Έφτασε στο αεροδρόμιο του Ελληνικού, στις 2 το πρωί της 24ης Ιουλίου του 1974. Μέσα στην άγρια νύχτα, ο Κωνσταντίνος Καραμανλής ξεπρόβαλε στο άνοιγμα κι έμεινε άφωνος στο κεφαλόσκαλο. Χιλιάδες άνθρωποι τον περίμεναν. Χιλιάδες άλλοι έρχονταν να προστεθούν. Κατάφερε να πει δυο λόγια, που κανένας δεν άκουσε.

Στις 4.15 το πρωί, ορκιζόταν πρωθυπουργός μπροστά στον στρατηγό Φαίδωνα Γκιζίκη. Δώδεκα ώρες αργότερα, στις 4.15 το απόγευμα, ορκιζόταν το πρώτο κλιμάκιο της κυβέρνησης εθνικής ενότητας. Μέσα από τα μύρια προβλήματα των ημερών, ο τόπος άρχισε να μπαίνει σε ομαλή πορεία. Οι φυλακές άνοιξαν, οι εκτοπισμένοι γύρισαν.

(protagon.gr, 24.7.2013)